

AGA MÄLESTUS JÄÄB

● Avati mälestussammas 1941. aastal bandiitide kuulide läbi langenud Rägavere valla miilitsavolinikule, kommunistlikule noorele Johannes Kallastele.

Sirvime miilitsakapteni O. Mäekünka mälestusi 1941. aastast.

«Selgesti on meeles Rägavere valla miilitsavoliniku Juhan Kallaste tapmise päev. See oli 1941. aasta juuli keskpaiku. Miilitsatöötajad olid juba kasarmuolukorras. Ööbisime osakonnas. Abikaasa lahkus Rakverest ja viibis Rägavere vallas asuvas vanematekodus. Sõitsin jalgrattal teda vaatama. Revolver oli loomulikult kaasas, sest miilitsamehi oli tulistatud mitmel pool.

Enne Kantküla nägin metsatuka serval jalutamas ühte meest. Et olin ise sealtkandist pärit, siis ümberkaudseid inimesi ma tundsin. Kuid see käed seljal jalutav mees oli võõras. Ta käitumine tundus kuidagi kahtlasena. Võtsin igaks juhuks revolvri taskust ja lükkasin kuuli

rauda. Umbes viiskümmend meetrit enne tulin rattalt maha ja lükkasin seda käekõrval. Olin miilitsavormis. Mehega kokkugi jõudnud, astusin tema juurde.

«Kas soovite minuga rääkida kui miilitsanääriga,» küsisin temalt ja lisasin, et tema käitumine tundub mulle kuidagi kahtlasena. Mees vastas, et tal pole minuga midagi rääkida, ta ootab seal kedagi tuttavat. Läksin edasi.

Jõudsin isatallu. Sain seal olla vaevalt tunnikese, kui nägin maanteel jalgratastel püssidega relvastatud mehi. Seal olid valla täitevkomitee esimees Sibrik, täitevkomitee sekretär (nimi on ununenud) jt. aktivistid. Näinud mind trepil, viipas Sibrik ka mind kaasa. «Mäeküngas, Kallaste lasti maha!» hüüas Sibrik. See võttis keele-
tus.

Selgus, et Kallaste läks ühte kinnipeetut Rakverre viima ja tapeti just samal kohal, kus ma nägin tundmatut meest. Ilmselt ei äratanud see mees Kallaste kahtlust või oli ta Kallaste lähenemisel peitu pu-

genud. Nii langes seal metsaserval bandiitide kuulide läbi jällegi üks Virumaa miilitsatöötaja.

Kallaste üheks tapjaks oli sealtkandi mees. Fasistide võimutsemise päevil olevat ta sellega kelkinud ühel külapeol. Kui mina möödusin, varjanud ta ennast metsas. Tema kaaslane, kellega kohtusin, olnud kooliõpetaja. Tapjatest sain ma teada pärast sõda kodukanti tulles.»

Johannes Kallastest sai miilitsamees 1940. aasta suvel. Samal ajal võeti ta vastu ka Kommunistliku Noorsooühingu liikmeks. Algul oli ta miilitsanäär Vao vallas Kiitsi asunduses, seejärel edutati Rägavere valla miilitsavolinikuks. Teenistuskohustuste täitmisel tabasid teda vaenlase kuulid.

Esmaspäeval kogunesid

Rakveres Tõrma kalmistule Johannes Kallaste omakused, rajooni miilitsatöötajad ja Rakvere I Keskkooli noorte miilitsasõprade rühma liikmed. Tuldi selleks, et avada mälestussammas Johannes Kallaste kalmul.

Rajooni miilitsaosakonna ülem, miilitsa alampolkovnik Karl Puukk lausis mälestussammast avades: «Ta andis kogu oma jõu, energia ja oskused nõukogude võimu kindlustamiseks Eestis, võttis osa Rägavere valla noorte õpetamisest ja suunamisest.

Sa langesid, kuid mälestus sinust jääb.»

Kõlasid paugud. Kalmu juurde astus Theodor Purk, kes oli 1941. aastal Virumaa miilitsaosakonnas kriminaaljälituse vanemoperatiivvolinik. Ta meenutas Johannes Kallaste teenis-

tuskäiku, langemist ja matuseid. Johannes Kallaste sängitasid mulda tema teenistuskasalased. Ka siis lasti langenuga hüvastiäitaks pauke. Matustest osavõtnutel polnud relvad kaasas mitte ainult sellepärast. Ajad olid ärevad, bandiidid olid tõstnud pead ja kallalitungi võis oodata isegi kalmistul.

Kõnelesid langenu vananaine Silvia Kallaste, miilitsaosakonna kommunistlike noorte, noorte miilitsasõprade rühma ja Vinnini näidissovhoostehnikumi komsomoliorganisatsiooni esindajad. Mälestussamba ümber pandi pärjad.

«Johannes Kallaste on ja jääb meile eeskujuks,» kinnitasid tema mälestussamba avamisel kommunistlikud noored ja pioneerid.

K. KOIT